بەغدا لەبەرامبەر هەڕەشەکاندایە....هەولێریش نکۆڵی لە نەبوونی پەیوەندییەکانی لەگەڵ ئیسرائیل ناکات

قسەکردن لەسەر پەیوەندییەکانی سەرکردایەتی کورد لەگەڵ ئیسرائیل لەدایک بووی ئەمڕۆ نییە، تەنانەت لە دەیەکانی ڕابردوودا و زیاتر لە چەند جارێک باس لە بوونی پەیوەندی نێوان سەرکردایەتی کورد و ئیسرائیل کراوە.

ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ شەستەکانی سەدەی ڕابردوو، دەبینین کە پەیوەندییەک هەیە لە نێوان موسادی ئیسرائیلی و بزووتنەوەی رزگاریخوازی کورد لەو کاتەدا، وەک ئەوەی ئەمیر ئەمیت، سەرۆکی موسادی ئیسرائیلی ئەو کاتە،لەگێڕانەوەکانیدا ئاماژەی پێکردووە، باسی لەو پەیوەندییە کردووە و ئاشکرا کردووە کە لەگەڵ سەرکردایەتی کوردا هەیەتی.
جێی ئاماژەیە ئەمیت بۆ ئەندازیاری ئەو پەیوەندییانە دادەنرێت کە لەلایەن کامەران بەدرخانەوە ڕێکخراون و ئەم پەیوەندییە لە سەرەتادا سنووردار و ناڕاستەوخۆ بوو، بەتایبەتی دوای ئەوەی سەرۆکی موساد لەو کاتەدا ولە ساڵی 1966 سەردانی ڕێبەری بزووتنەوەی رزگاریخوازی کوردی مەلا مستەفا بارزانی کردووە و کۆبوونەوەکە لە ناوچەی حاجی ئۆمەران بەڕێوەچووە.

سەرەکی موساد هەوڵیدا ئامانجەکانی ئیسرائیل لە عێراق لە ڕێگەی دوو ئامانجەوە بەدەست بهێنێت، یەکەمیان لاوازکردنی تواناکانی سوپای عێراق بوو لە ڕێگەی شەڕەوە و دووەمیان کۆکردنەوەی زانیاری بوو دەربارەی سوپای عێراق.

بەپێی سەرچاوەکان ئەم پەیوەندییە زیاتر گەشەی کرد، تا ئەو ئاستەی پێگەی موساد لە هەولێر دابمەزرێت.

پەیوەندی نێوان سەرکردایەتی کورد و ئیسرائیل هێشتا بەردەوامە و پەیوەندییەکانیان لەسەر بنەمای هەواڵگرییە، بەڵام لەگەڵ دامەزراندنی هەرێمی کوردستان، پەیوەندییەکانی نێوانیان لە ڕێگەی تورکیا و ئوردن نزیک بووەوە.

زانیارییەکان ئاماژە بەوە دەکەن کە دوای ساڵی 2014، حیزبەکەی بارزانی نەوتی هەرێمی لە ڕێگەی تورکیاوە فرۆشتووە بە ئیسرائیل، کە بە بەهێزترین وڵات دادەنرێت بە کڕینی نەوتی کوردستان، ولە ڕێگەی بازرگانەوە ئەنجام دەدرێت کە تۆمەتبار دەکرێن بەوەی پەیوەندییان بە ئیسرائیلەوە هەیە و ڕێککەوتنی فرۆشتنی نەوت ئەنجام دەدەن.

بەپێی ڕاپۆرتە ڕۆژنامەوانییەکان، کە لە ڕۆژنامەی فاینانشەڵ تایمز بڵاوکراونەتەوە، ئیسرائیل بە تەواوی پشت بە نەوتی هەرێمی کوردستانی عێراق دەبەستێت، کە تێیدا هاوردەکردنی گەیشتووەتە 75٪، کە بەلایەنی کەمەوە 19 ملیۆن بەرمیل نەوتە لە ساڵێکدا.

بەڵام بەرپرسانی هەرێم ئەو ڕاپۆرتانەیان ڕەتکردەوە و ڕایانگەیاند کە نەوت دەفرۆشن بە ئەوەی یارمەتییان بدەن لە ڕووبەڕووبوونەوەی مەترسییەکان و بەدەستهێنانی موچەکانیان.

لە شەڕەی ئەم دواییەی نێوان حەماس و ئیسرائیل و تاوانەکانی سوپای ئیسرائیل دژ بە گەلی فەلەستین، لەوانە کوشتنی خەڵکی بێتاوان، هیچ ئیدانەکردنێکی سەرکردایەتی کوردمان لە هەولێر لەسەر ئەم تاوانانە بەدی نەکرد، ئەمەش ئاماژەیە بە ئەوەی کە سەرکردایەتی کورد لە هەولێر کەمتەرخەم بەرامبەر بە دۆزی فەلەستین.

بە پشت بەستن بەو زانیاریانەی کە ئاماژەمان پێکرد، هەروەها چەند هۆکارێکی دیکە کە ئاژانسی هەواڵی موتەڵەع لە ڕاپۆرتێکی پێشوودا لە بیستی کانوونی دووەمدا ڕوونی کردەوە، دەتوانین بڵێین کە هەموو ئەمانە نیگەرانی لەنێو بەرهەڵستکارانی دژە ئیسرائیل وەک ئێران و گروپە چەکدارەکانی عێراق دروستکردووە.

ئەمە ئەو شتەیە کە ناوچەکە دەکاتە ئامانجێک بۆ ئەو وڵاتانەی دوژمنایەتی خۆیان لەگەڵ ئیسرائیل

ڕادەگەیەنن، دواییینیان لە شەوی شازدەی ئەم مانگەدا ڕوویدا کە تیایدا سوپای پاسدارانی ئێران ماڵی بازرگان (پێشڕەو دزەیی)یان لە هەولێر بۆردومان کرد کەبەوتەی ئێران بارەگای موسادە،و پاساوی بۆردومانەکەی داوە کە (پێشڕەو دزەیی) سیخوڕی موسادی ئیسرائیلییە و هەڕەشەیە بۆ سەر ئاسایش و سەقامگیرییەکەی و ئێران مافی خۆیەتی بەرگری لە ئاسایشی خۆی بکات.

ئەگەری هەیە لەداهاتوودا بۆردومانکردنی هاوشێوە لەلایەن ئێران و لایەنە چەکدارەکانەوە لە عێراق دووبارە بکرێتەوە، ئەگەر حکومەتی کوردستان دڵنیایی بە هەمووان نەدات کەپەیوەندی لەگەڵ ئیسرائیل وبارەگای لەهەرێم نییە.

بە تایبەتی لەم کاتەدا کە هەرێم بەهۆی کێشەی دارایییەوە دەناڵێنێت وهەروەها کێشەکانی لەگەڵ بەغدا ، ودابین نەکردنی مووچەی فەرمانبەرانی هەرێم، ڕاگرتنی هەناردەکردنی نەوتی هەرێم، بەرکەوتنی ناوچە سنوورییەکانی هەرێم بە بۆردومانەکانی تورکیا و بوونی ئەندامانی پارتەکانی ئۆپۆزسیۆنی کوردی. سەرەڕای ئیدانەکردنی ئەم پەلاماردانەی ئێران، کە بە پێشێلکردنی سەروەری عێراق داد□ن□ر□ت، بەڵام پرسیارەکە ئەوەیە بۆچی حکومەتی هەرێمی کوردستان ڕاینەگەیاند کە هەرێم هیچ پەیوەندییەکی بە ئیسرائیلەوە نییە؟

وەڵامەکە ئەوەیە کە پەیوەندییەکانی ئیسرائیل لەگەڵ هەرێمی کوردستان زۆر کۆنن، وەک لە سا□□انی شەستەکانی سەدەی ڕابردوودا ئاماژەی پێکرا، کاتێک شەڕ لە نێوان حکومەتی عێراق و کوردەکاندا ڕوویدا، ئیسرائیل پاڵپشتی کوردەکانی دەکرد و چەکی بۆ دابین دەکرد بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی حکومەتی عێراق، بۆ ئەوەی بەرژەوەندییەکانی خۆی لەگەڵ ئەم لایەنەدا بپارێزێت پێش پێکهێنانی هەرێمی کوردستان و ببێتە هۆی ناکۆکی و ناسەقامگیری لەنێو جەستەی دەوڵەتدا و لە ماوەی نێوان ساڵانی 1965 بۆ 1975 کاتێک کوردەکان دەیانویست چەند ساڵێک لەمەوبەر لە عێراق جیاببنەوە، ئیسرائیل بە ئاشکرا پشتیوانی خۆی بۆ ئەو جیابوونەوەیە ڕاگەیاند دوای ڕیفراندۆمەکەی ساڵی 2017 و تەنانەت هەوڵی دا فشار بخاتە سەر ئیدارەی پێشووی ئەمەریکا بۆ برەودان بە بیرۆکەی جیابوونەوە لە چوارچێوەی هەماهەنگی و ئاساییکردنەوەدا کە دەیان ساڵە لەگەڵ کوردەکاندا هەیە.

یەکێک لەو ئامانجانەی دیکە کە ئیسرائیل بەدوایدا دەگەڕێت و هەوڵدەدات لە ڕێگەی کوردەکانەوە لە عێراقدا بەدەستی بهێنێت، ئەوەیە کە هەڕەشەیەک دروست بکات بۆ سەر تورکیا و ئێران و سوریا و لوبنان و وروژاندنی ناسیۆنالیزمی نەتەوەیی ونەژادی زیاتر لە ناسیۆنالیزمی ئاینی، بەمەش قەناعەتی بە کوردەکانی هێنا بەدروستکردنی دەوڵەتێکی سەربەخۆ بۆ ئەوەی نەتەوەکانی دیکە هاوشێوەی کورد ئەم هەنگاوە بنێن و و□□اتانی ناوچەکە واتا و□□اتانی - عەرەبی و ئیسلامی -پەرتەواز ودابه□شکراوبن.

سەبارەت بە ئێرانیش، پێویستە بە بەڵگەی تەواو بیسەلمێنێت کە ئەو شوێنەی کە بۆردومان کراوە هی

موسادی ئیسرائیلی بووە و ئەو كەسەی كە كرایە ئامانج سیخوڕی ئیسرائیل بووە.

بەگوێرەی سەنتەری ئەلئەهرام بۆ لێكۆڵینەوە وەڵامی ئەم پرسیارە ئەوەیە كە ئێران ماوە بەماوە پەنا دەباتە بەر یەكلاییكردنەوەی بەرژەوەندییەكانی لەگەڵ ویلایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا لەسەر خاكی عێراق بەتایبەتی (هەرێمی كوردستان) ،لەژێر رۆشنایی دواپێشهاتەكانی ئیسرائیل و بەگوێرەی گۆڕانكارییەكانی بەرژەوەندییە هەرێمایەتییەكانی، بەتایبەتی لە سایەی بارودۆخی ئێستای هەرێمایەتی و هەستكردنی بەوەی كە سەرۆك وەزیرانی عێراق كەلەلایەن ئێرانەوە پاڵپشتی كراوە دەبێت سیاسەتێكی هەرێمایەتی هاوتەریب لەگەڵ سیاسەتی ئێران پەیڕەو بكات بەڵام لەهەمان كاتدا هاوسەنگ نییە بەهۆی پەیوەندییە ستراتیژییەكانی عێراق لەگەڵ ویلایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا لەسایەی گۆڕانكاری وپێشهاتەكانی ناوچەكە سەرباری كاریگەری هەڵوێستی گروپە چەكدارەكانی عێراق بەرامبەر دۆزی فەڵەستین دژی بەئیسرائیل كە ئەمەیش كاریگەری لەسەر هەڵوێستی حكومەتی عێراق دەبێت.

دەتوانین لێرەدا بەوردتر بڵێین، پێشێلكارییەكانی ئێران بۆ سەر سەروەری عێراق لەرووی كەرەستەی سەربازی ومووشەكبارانكردنەوە تا دێت زیاتر دەبێت،فراوانبوونی نیگەرانییەكانی ئێران هەمبەر بە سەرۆك وەزیرانی عێراق بەهۆی پەیڕەوكردنی سیاسەتی "هاوسەنگی" لە نێوان ئێران و ئەمەریكادا،كە سودانی هەوڵدەدات ئەنجامی بدات لەچوارچێوەی تێگەیشتنی سیاسی خۆی سەبارەت بە سەختی یاخود مەحاڵبوونی جیاكردنەوەی پەیوەندی عێراق بەئێران و ئەمریكا لەم قۆناغەدا، ئەم هەنگاوەش ئێران ڕەتی دەكاتەوە، هەرچەندە بە شێوەیەك لەشێوەكان تێگەیشتنی خۆی بۆ هەنگاوە دەردەخات،لەهەمان كاتیشدا پێشێلكارییە بەردەوامەكانی بۆ سەروەری عێراق بەكاردەهێنێت بۆ جەختكردنەوە لەسەر جەمسەرگیری بەرژەوەندییەكانی لەعێراق لە لایەك،و ڕەتی كردنەوەی بەكارهێنانی وەك پلاتفۆرمێك بۆ هەڕەشەكردن لە ئاسایشی نەتەوەیی خۆی لە لایەكی دیكەوە،لەبەرامبەریشدا فشارخستنەسەر حكومەتی عێراقیشە بۆ گرتنب□ری ڕێوشوێنی خێرا كە دەبێتە هۆی پەلەكردن لە كۆتایی هێنان بە ئەركی هاوپەیمانی نێودەوڵەتی و بوونی سەربازی ئەمەریكادا.

ناوەندەكە باس لە چەندین پەیام دەكات كە هێرشەكەی ئەم دواییەی ئێران بۆ سەر هەرێمی كوردستان لە لە ناوەوەی عێراق لەلایەك و لە دەرەوەی وڵاتیش لەلایەكی ترەوە دەری□د□خات.

یەكەم پەیام لەلایەن ئێرانەوە بە شێوەیەكی "ناڕاستەوخۆ" ئاڕاستەی شێوازی پەیوەندییەكانی نێوان حكومەتی ناوەندی بەغدا و حكومەتی هەرێم لە هەولێر كرا، كە لە سەرەتای دەستبەكاربوونی محەمەد شیاع سودانیەو بۆ سەرۆكایەتی حكومەتی عێراق بە شێوەیەكی بەرچاو باشتر بووە، كە تێیدا هەوڵیدا بەسەر ئەو بەربەستانەدا زاڵ بێت كە ڕووبەڕووی پەیوەندییەكانی نێوان هەردوولا دەبنەوە، كاریگەری پەیامەكە لێرەدا ئەوەیە كە نزیكبوونەوەی نێوان بەغدا و هەولێر لەسەر حسابی بەرژەوەندییەكانی ئێران لە عێراق نابێت، بەتایبەتی: پاراستنی ناوچە سنوورییەكانی ئێران لەگەڵ عێراق لە ناوچەكە، هەرچەندە ئەمە لە ڕاستیدا بە واژۆكردنی ڕێككەوتنێكی ئەمنی لە ماوەی ساڵی ڕابردوودا ئەنجامدرا كە تێیدا

عێراق مسۆگەری کۆتایی هاتنی بوونی ئۆپۆزسیۆنی ئێرانی لە ناوچە سنورییەکەدا کرد. جگە لە خواستی ئێران بۆ پاڵنانی حکومەتی ناوەندی لە بەغدا بۆ "کۆنترۆڵکردنی" ئاستی پەیوەندییەکانی حکومەتی هەولێر لەگەڵ ئیسرائیل، کە بە هەمان شێوە پەیوەندییەکی فرەڕەهەندی هەماهەنگییە کە حکومەتی ناوەندی ڕاستەوخۆ دەستوەردانی تێدا ناکات، ئەمەش شتێکە کە بە بەردەوامی تاران نیگەران دەکات. لێرەدا کاریگەرییەکانی بارودۆخەکە لە هەواڵەکاندا ڕوونترن کە سەرۆکی هەرێم نێچیرڤان بارزانی لە 13ی کانوونی دووەم لەگەڵ هێزەکانی چوارچێوەی هەماهەنگی کە لەلایەن ئێرانەوە پشتیوانی دەکرێت کۆبووەوە.

دووەم: ئێران خۆی و لە ڕێگەی سوپای پاسداران دەتوانێت بوونی "نادیار"ی ئیسرائیل لە ناوچەکەدا لەناو ببات بە کەمکردنەوەی کەناڵەکانی هاریکاری نێوان هەولێر و تەل ئەبیب لەسەر هەموو ئاستەکان، جا ئابووری بێت (بازرگانان و هاوبەشەکانی ئیسرائیل بکاتە ئامانج) یان سەربازی (بە ئامانجکردنی بنکە سەربازییەکانی ئەمریکا لە ناوچەکە، بە ڕەچاوکردنی پشتیوانی ئەمریکا بۆ ئیسرائیل لە جەنگی غەززەدا).

سێیەم: ئێران جارێکی دیکە توانای سیاسی و سەربازیی خۆی دووپات دەکاتەوە بە تێکەڵکردنی هەموو کارتە هەرێمایەتییەکان لە ناوچەکەدا، واتە دروستکردنی گرژی وئاڵۆزی لەناوچەکە لە هەر کاتێک بیەوێت،سەرەتا لە عێراقەوە وەک کۆڵەکەکەی پرۆژە هەرێمییەکەی لەلایەک و کۆڵەکەکەی بوونی سەربازی ئەمریکا لە ناوچەکەدا لە لایەکی دیکەوە. جگە لەم پەیامانە، چەندین ئاماژەیە هەیە کە دەتوانرێت لە ئامانجی هێرشەکانی سوپای پاسداران بۆ سەر هەرێمی کوردستانی عێراق لەم کاتە وەربگیرێت:

ئاماژەی یەکەم: ئەوەیە کە هێرشەکەی ئێران بۆ سەر هەولێر لە چوارچێوەی هەوڵەکانی تاراندایە بۆ زاڵبوون بەسەر زیانەکانیدا لە ئەنجامی ئەو هێرشە هەواڵگرییەی کە ئیسرائیل لە ماوەی هەفتەکانی ڕابردوودا ئەنجامی داوە، بەتایبەتی بە ئامانجگرتنی سەرکردەکانی ئێران وەک ڕەزا موسەوی لە سوریا و ئەوانەی سەر بە ئێرانن وەک حوسەین یەزبەک لە لوبنان. ئەمە جگە لە هێرشەکەی داعش لە کرمان هەروەها ئەم هێرشەی سوپای پاسداران بۆ سەر هەولێر، هەژموونی هەرێمایەتی خۆی پشتراستدەکاتەوە لەناوچەکە بەرامبەر بە ئەمریکا و هاوپەیمانەکانی بەتایبەتی لە عێراقدا.

دووەم: ڕووبەڕووبوونەوەی ئێران لەگەڵ بریکارەکانی ئەمریکا لە عێراق وەک حکومەتی هەرێمی کوردستان پشت دەبەستێت بەوەی کە ئەمەریکا و هاوپەیمانە ڕۆژئاواییەکانی تا چ ڕادەیەک کاردانەوەیان هەیە بەرامبەر ڕێڕەوی شەڕی ئیسرائیل بۆ سەر غەززە لە هەفتەکانی داهاتوودا؛ لە حاڵەتی بەردەوامبوونی هێرشەکانی ئیسرائیل و زیادبوونی بەرژەوەندییەکانی ئەمریکا و هێزەکانی هاوپەیمانان لە عێراق دەبێتە ناونیشانی قۆناغی داهاتوو. نەک هەر ئەوە، بەڵکو لە حاڵەتی ئەوەی کە فشارە نێودەوڵەتییەکان یان ئەوانەی هاوپەیمانەکانی ئێران لە ناوچەکەدا ئەنجامی دەدەن سەرکەوتوو نەبن لە ڕاگرتنی شەڕی

غەززە، چاوەڕوان دەکرێت کە پەلامارەکانی ئێران دژی بەرژەوەندییەکانی ئەمەریکا، چ لە عێراق، لوبنان، سوریا یان لە ناوچەکانی دەریای سوور، زیاد بکات، بەتایبەتی لەو کاتەوەی کە درێژبوونەوەی جەنگەکە فشار دەخاتە سەر یەکێک لە گرنگترین هاوپەیمانەکانی لە ناوچەکەدا، حیزبوڵای لوبنانی، بەهۆی پێگە سیاسییەکەی لە حکومەتی لوبنان.

سێیەم: یاساکانی پەیوەندی نێوان ئێران و ئەمریکا و ئیسرائیل لە چوارچێوەی خۆیاندا دەمێننەوە بەبێ هیچ گۆڕانکارییەکی بەهێز، کە بە ئامانجگرتنی هەولێر لەلایەن سوپای پاسدارانەوە یەکێکە لە هەوڵەکانی بەهۆی پەیوەندییە بەهێزەکەی نێوان هەولێر و تەل ئەبیب لە لایەک و بوونی بنکەیەکی سەربازی ئەمریکا لە هەولێر کە بنکەی "هەریر"ە لە لایەکی دیکەوە.

لە کۆتاییدا، بەئامانجکردنی هەولێری پایتەختی هەرێمی کوردستانی عێراق لەلایەن سوپای پاسدارانەوە، لە چوارچێوە هەرێمییەکەیدا عێراق و حکومەتەکەی دەخاتە ناو جەنگی هەرێمییەوە، کە ئاماژەکان باس لە درێژبوونەوەی دەکەن تا شەڕی ئیسرائیل لەسەر غەززە بەردەوام بێت.

لە کۆتاییدا، بۆچی حکومەتی هەرێمی کوردستان بێدەنگە لە بەردومانەکانی تورکیا بۆ سەر ناوچەکانی هەرێم و کوشتنی خەڵکی بێتاوان؟ ئایا ئەمە پێشێلکردنی سەروەری نییە، یان کاتی ئەم بەردومانە هاوکات بوو لەگەڵ کاتی قەیرانە ناوخۆییەکانی هەرێم، کە وای لێکرد بیانوویەک بێت بۆ داپۆشینی شکستی بەڕێوەبردنی قەیرانەکانی هەرێم؟ هەڵوێستەکانی ڕۆژانی داهاتوو دەتوانێت وەڵامی ئەم پرسیارانە بداتەوە.